

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร และศึกษาถึงความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาตามลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอนุบาลทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาล จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชน จำนวน 15 โรงเรียน โดยกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาอยู่ที่บิดาที่มีบุตรกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งบิดาจะต้องอยู่กับบุตรไม่ต่ำกว่า 1 ปี และเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนลักษณะภูมิหลังของบิดา และ ส่วนแบบวัดการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร โดยการแจกแบบสอบถามให้กับครูประจำชั้นของนักเรียนที่ตกเป็นกลุ่มสำรวจ เพื่อส่งต่อไปกับบิดาเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง และรวมถึงนัดวันรับแบบสอบถามคืนด้วย โดยจำนวนแบบสอบถามที่แจกทั้งหมด 1,000 ชุด ได้รับคืนทั้งหมด 730 ชุด คิดเป็นโรงเรียนรัฐบาล 212 ชุด และโรงเรียนเอกชน 518 ชุด

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา คือ "พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร" และตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ สถานภาพการทำงาน อาชีพของภรรยา สถานภาพการทำงานของภรรยา รายได้ของครัวเรือน ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา แบบของครอบครัว การช่วยงานบ้าน และปัจจัยทางประชากร ได้แก่ จำนวนบุตร อายุ ระยะเวลาสมรส ผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก โดยมีสมมติฐานหลักว่า ชายที่มีลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่แตกต่างกัน น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกัน

ส่วนการประมวลผลข้อมูลในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences) โดยการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลจะใช้ในรูปของตารางกระจายความถี่ (แสดงในรูปของร้อยละ) ตารางไขว้ (Cross - Tabulation) และ ตารางวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis) ซึ่งผลของการศึกษาพอจะสรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา

การวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จัดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ออกเป็น 5 รูปแบบ จากข้อคำถาม 41 ข้อ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ร้อยละส่วนใหญ่ของชายที่เป็นบิดาจะอยู่ที่ รูปแบบการเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุตร (ร้อยละ 38.1) โดยที่ร้อยละรองลงมา ได้แก่ การเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม, การเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร, การเป็นผู้ดูแลสุขภาพขณะที่บุตรเป็นปกติและเจ็บป่วย และการเป็นผู้วางแผนและจัดเตรียมเพื่อบุตร จะเป็นร้อยละที่ต่ำที่สุด (คิดเป็นร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรระดับสูง ร้อยละ 30.6, 15.3, 12.4 และ 3.6 ตามลำดับ) นอกจากนี้ เมื่อนำรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มาจัดกลุ่มเพื่อจัดระดับความต่ำสูงของพฤติกรรม ก็พบว่า ในกลุ่มชายที่มีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีร้อยละที่มากที่สุด คือ ร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ กลุ่มชายที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 22.9 และกลุ่มชายที่มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับสูง จะมีร้อยละที่ต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 22.0 ซึ่งจากผลการจัดกลุ่มดังกล่าว ก็พบว่าชายที่เป็นบิดาของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับสูงน้อยมาก ส่วนใหญ่จะตกอยู่ในกลุ่มที่เลี้ยงดูในระดับปานกลางมากที่สุด แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้นำปัจจัยลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ของชายที่เป็นบิดา เข้ามาร่วมพิจารณาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตารางไขว้ ซึ่งปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ปัจจัยทางประชากร

1. อาชีพ จากผลการวิเคราะห์ในระดับ 2 ตัวแปร (ตารางที่ 4) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร กับอาชีพ จะมีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ในการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ และปานกลาง พบว่า ร้อยละของชายที่ทำงานที่บ้านจะมีมากกว่าชายที่ทำงานนอกบ้าน ส่วนในการเลี้ยงดูระดับสูง พบว่า ร้อยละของชายที่ทำงานนอกบ้านจะมีมากกว่าชายที่ทำงานที่บ้าน ซึ่งสรุปได้ว่า ชายที่ทำงานนอกบ้านจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าชายที่ทำงานอยู่ที่บ้าน ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลจาก การที่ชายที่ทำงานนอกบ้านส่วนใหญ่นั้น มักจะให้ความสำคัญต่อบุตรมากกว่า

ชายที่ทำงานอยู่ที่บ้าน ดังนั้น เมื่อเวลาอยู่กับบุตรก็จะให้การเลี้ยงดูอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อนำตัวแปรการช่วยงานบ้านเข้ามาร่วมพิจารณา ก็พบว่า ความสัมพันธ์ก็ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในกลุ่มชายที่ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็นผู้ทำงานบ้านเอง พบว่าในการเลี้ยงดูบุตรในระดับสูงจะมีร้อยละรวมเพิ่มขึ้นจากระดับ 2 ตัวแปร ซึ่งมากกว่าร้อยละของการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชายจะมีแนวโน้มในการเลี้ยงดูบุตรสูงขึ้นตามการช่วยงานบ้านที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน จากการศึกษาตัวแปรอาชีพ ก็พบว่า มีผลที่แตกต่างไปจากสมมติฐาน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ชายที่ต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า ชายที่ประกอบอาชีพที่บ้าน

2. อาชีพของภรรยา จากการศึกษาตัวแปรด้านอาชีพของภรรยา พบว่า ทั้งในการวิเคราะห์ 2 และ 3 ตัวแปร (ในตารางที่ 6 และ 7) ผลที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ในการวิเคราะห์ 2 ตัวแปร จะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 95 แต่ในการวิเคราะห์ 3 ตัวแปร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ การมีส่วนร่วมการเลี้ยงดูบุตรในระดับต่ำ และปานกลาง พบว่า ร้อยละของชายที่ภรรยาทำงานที่บ้าน จะมีมากกว่าชายที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน และในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับสูง พบว่า ชายที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน จะมีร้อยละมากกว่าชายที่ภรรยาทำงานที่บ้าน และเมื่อนำตัวแปรการช่วยงานบ้านเข้ามาร่วมพิจารณา ก็พบว่า มีลักษณะเดียวกับในตัวแปรอาชีพ กล่าวคือ ร้อยละของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับสูง จะเพิ่มขึ้นมากในกลุ่มชายที่ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็นผู้ทำงานบ้านเอง แต่อย่างไรก็ดีจากผลจากการศึกษาที่ได้ มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัย หรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อนำมาวิเคราะห์การจำแนกเพศ ยังคงพบว่าตัวแปรอาชีพของภรรยา เมื่อนำตัวแปรอื่น ๆ (ระดับการศึกษา, การช่วยงานบ้าน, จำนวนบุตร และผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก) มาร่วมพิจารณาดูแล้ว พบว่า ค่าความสามารถในการพยากรณ์ตัวแปรการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดานั้น ลดลงเล็กน้อย กล่าวได้ว่าตัวแปรอาชีพของภรรยาจะมีความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย เมื่อนำตัวแปรอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาดู โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จากการวิเคราะห์ด้วยวิธีตารางไขว้ และ การวิเคราะห์จำแนกเพศ สามารถสรุปได้ว่า อาชีพของภรรยามีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร โดยที่ชายที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าชายที่ภรรยาทำงานอยู่ที่บ้าน

3. สถานการณ์การทำงาน ผลจากการศึกษาตัวแปรทางด้านสถานการณ์การทำงาน พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอาชีพ กล่าวคือ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ที่ได้ จะมีแบบแผนที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เบื้องต้น ทั้งในการวิเคราะห์ระดับ 2 และ 3 ตัวแปร (ตารางที่ 8 และ 9) โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ กลุ่มชายที่เป็นนายจ้าง และผู้ที่ทำงานให้กับครอบครัว จะมีร้อยละมากกว่าชายที่เป็นลูกจ้างต่าง ๆ และ ในกลุ่มชายที่มีส่วนร่วมในระดับสูง พบว่า ร้อยละของชายที่เป็นลูกจ้างต่าง ๆ จะมีมากกว่าชายที่เป็นนายจ้าง และผู้ที่ทำงานให้กับครอบครัว ทั้งนี้สาเหตุประการสำคัญน่าจะเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวแปรอาชีพ กล่าวคือ ในกลุ่มชายที่เป็นนายจ้าง หรือผู้ที่ทำงานให้กับครอบครัว จะเป็นกลุ่มที่สามารถปลีกเวลาได้ตามต้องการ ซึ่งจะให้เห็นความสำคัญของบุตรลดลง โดยที่กลุ่มชายที่เป็นลูกจ้างต่าง ๆ จะต้องทำงานเป็นเวลาดายตัว ดังนั้น เมื่อมีโอกาสก็จะแสดงบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้นเช่นกัน แต่อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาที่ได้ก็น่าจะเป็นแนวคิดใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ชายที่มีสถานภาพเป็นลูกจ้างต่าง ๆ จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าชายที่มีสถานภาพเป็นนายจ้าง หรือผู้ที่ทำงานให้กับครอบครัว

4. สถานการณ์การทำงานของภรรยา จากผลการศึกษาในระดับ 2 ตัวแปร (ตาราง 10) พบว่า ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรกับสถานการณ์การทำงานของภรรยา เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำ และปานกลาง พบว่า ชายที่ภรรยาเป็นนายจ้าง และผู้ที่ทำงานให้ครอบครัว จะมีร้อยละมากกว่าชายที่ภรรยาเป็นลูกจ้างต่าง ๆ ส่วนในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับสูง พบว่า ร้อยละของชายที่ภรรยาเป็นลูกจ้าง จะมีมากกว่าชายที่ภรรยาเป็นนายจ้าง และผู้ที่ทำงานให้กับครอบครัว แม้ว่าจะนำตัวแปรการช่วยงานบ้านเข้ามาร่วมพิจารณาจะพบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ดี แบบแผนของความสัมพันธ์ยังคงเป็นไปแบบเดิม ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาจะมีการผันแปรไปตามสถานการณ์การทำงานของภรรยา โดยที่ ชายที่ภรรยาเป็นลูกจ้างต่าง ๆ จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า ชายที่ภรรยาเป็นนายจ้าง หรือผู้ที่ทำงานให้กับครอบครัว

5. รายได้ของครัวเรือน ผลของการศึกษารายได้ของครัวเรือน ในระดับ 2 ตัวแปร (ตารางที่ 12) พบว่า การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จะมีความผันแปรไปตามรายได้ ครัวเรือนดังสมมติฐานการศึกษา อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ร้อยละ 95 กล่าวคือ ชายที่มีรายได้ ครัวเรือนสูง จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าชายที่มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า และยังพบว่า การมีส่วนร่วมในระดับต่ำ จะมีความสัมพันธ์เชิงลบ กับรายได้ครัวเรือน ส่วนการมีส่วนร่วมใน ระดับสูง พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้ครัวเรือน และเมื่อนำตัวแปรแบบของครัวเรือน เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยแล้ว ก็พบว่า แบบแผนความสัมพันธ์ก็ยังคงในลักษณะเดิม แต่ช่องห่างในแต่ละกลุ่มจะลดลงกว่าเดิม โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากผลดังกล่าว จะมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัย หรือเอกสารต่าง ๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือ ในกลุ่มชายที่มีรายได้ ครัวเรือนสูง ก็จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าชายที่มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า

ปัจจัยทางสังคม

1. ระดับการศึกษา จากผลการวิเคราะห์ทั้งในระดับ 2 ตัวแปร และ 3 ตัวแปร (ในตารางที่ 14 และ 15) พบว่า การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมีความแปรผันตามระดับการศึกษา โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานข้างต้น และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ร้อยละ 95 โดยในกลุ่มที่มีการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการศึกษา กล่าวคือ ในกลุ่มชายที่มีการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ จะมีร้อยละของชายที่ระดับการศึกษาต่ำมากที่สุด และร้อยละ ที่น้อยที่สุดจะเป็นของชายที่ระดับการศึกษาสูง ส่วนในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับสูง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการศึกษา โดยในกลุ่มชายที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีร้อยละมากที่สุด และจะมีร้อยละลดลงตามระดับการศึกษาที่ลดลง และเมื่อนำตัวแปรระดับการศึกษามาวิเคราะห์โดยวิธีการจำแนกหมู่ ก็พบว่า ค่าความสามารถในการพยากรณ์ลดลงเล็กน้อย (พิจารณาจากค่าจากค่า eta 0.07 ลดลงเหลือค่า beta 0.05) ซึ่งกล่าวได้ว่า ตัวแปรระดับการศึกษา จะมีความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรลดลงเล็กน้อย หลังจากนำตัวแปรอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาด้วย โดยที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ร้อยละ 95 ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์โดยวิธีตารางไขว้ และ การวิเคราะห์จำแนกหมู่ สรุปได้ว่า ชายที่มีระดับการศึกษาสูงก็จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าชายที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

2. แบบของครอบครัว ผลการศึกษาด้วยวิธีตารางไขว้ พบว่า แบบของครอบครัว (ทั้งในตารางที่ 16 และ 17) จะมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐานข้างต้น โดยความสัมพันธ์ ทั้ง 2 ระดับ (2 และ 3 ตัวแปร) จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็พอจะสรุปได้ คือ การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรจะมีการผันแปรตามแบบของครอบครัว โดยที่ ในกลุ่มชายที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรระดับต่ำ พบว่า ชายที่มีครอบครัวขยายจะมีร้อยละ มากกว่าชายที่มีครอบครัวเดี่ยว ส่วนการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับปานกลาง และสูง พบว่า ในกลุ่มชายที่มีครอบครัวเดี่ยว จะมีร้อยละมากกว่าชายที่มีครอบครัวขยาย ดังนั้น จากผลที่ได้ สามารถสรุปได้ว่า ชายที่มีครอบครัวเดี่ยวจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าชายที่มีครอบครัวขยาย

3. การช่วยงานบ้าน ในการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรการช่วยงานบ้าน เป็นตัวแปรที่มีลักษณะพิเศษที่สุด กล่าวคือ การเลี้ยงดูบุตรมักจะถูกจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกันกับการช่วยงาน ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ ลักษณะความสัมพันธ์จะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนมาก ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ตารางไขว้ ไม่ว่าในระดับ 2 ตัวแปร (ตารางที่ 18) และ 3 ตัวแปร (ตารางที่ 19) พบว่า การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรจะมีความแปรผันอย่างชัดเจนในเรื่องของการช่วยงานบ้าน และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นไปตามสมมติฐานที่กล่าวไว้ข้างต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ ในการเลี้ยงดูบุตรระดับต่ำ จะมีร้อยละของชายที่ไม่เคยช่วยงานบ้าน หรือช่วยบ้างเป็นบางครั้ง มากกว่า ชายที่ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็นผู้ทำเองอย่างชัดเจน ส่วนในการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง และสูง พบว่า จะมีร้อยละของชายที่ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็นผู้ทำงานบ้านเอง มากกว่า ชายที่ไม่เคยช่วยเหลือ หรือช่วยบ้างเป็นบางครั้ง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีส่วนร่วมระดับสูง ร้อยละจะแตกต่างกันอย่างชัดเจน) และเมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์จำแนกพหุ พบว่า ค่าความสามารถในการพยากรณ์ ไม่ได้มีค่าลดลงเลย (พิจารณาจากค่า η^2/β^2 เท่ากับ 0.34) ซึ่งแสดงว่า ความสามารถของตัวแปรการช่วยงานบ้านที่จะอธิบายตัวแปรการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เลย เมื่อนำตัวแปรอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรการช่วยงานบ้านจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ โดยที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 99.9 ดังนั้น จากผลการศึกษาที่ได้ ทั้งจากการวิเคราะห์ตารางไขว้ และการวิเคราะห์

จำแนกพบ สามารถสรุปได้ว่า ชายที่ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็นผู้ทำงานบ้านเอง จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าชายที่ไม่เคยช่วยเหลือ หรือช่วยงานบ้านบ้างเป็นบางครั้ง

ปัจจัยทางประชากร

1. จำนวนบุตร จากผลการศึกษาทั้งในระดับ 2 และ 3 ตัวแปร (ตารางที่ 20 และ 21) แสดงว่า จำนวนบุตรเป็นตัวแปรอีกตัวที่มีผลต่อความผันแปรของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ในกลุ่มชายที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับต่ำ และปานกลาง พบว่า ความความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนบุตร คือ ในกลุ่มชายที่มีบุตร 3 คนขึ้นไป จะมีร้อยละมากที่สุด รองลงมาได้แก่ 2 คน และ 1 คน ตามลำดับ ส่วนในการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับสูง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนบุตร กล่าวคือ ชายที่มีบุตร 1 คน จะมีร้อยละมากที่สุด และจะมีร้อยละลดลงตามจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี เมื่อนำตัวแปรระดับการศึกษาเข้ามาร่วมพิจารณาพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในจำนวนร้อยละรวม คือในกลุ่มชายที่มีระดับการศึกษาสูง ร้อยละของชายที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรระดับสูง จะมากกว่าการเลี้ยงดูบุตรในระดับต่ำ ซึ่งกล่าวได้ว่าชายที่มีระดับการศึกษาสูง ก็จะมีแนวโน้มในการเลี้ยงดูบุตรสูงด้วยเช่นกัน และเมื่อนำมาวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์จำแนกพบ พบว่า ค่าความสามารถในการพยากรณ์ลดลงเล็กน้อย ($\eta^2 = 0.06$ หรือ $\beta^2 = 0.04$) แสดงว่า ความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ของจำนวนบุตร เมื่อนำตัวแปรอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาดู จะเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จากการวิเคราะห์ทั้งวิธีตารางไขว้ และการวิเคราะห์จำแนกพบสรุปได้ว่า ชายที่มีจำนวนบุตรน้อย จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าชายที่มีจำนวนบุตรมากกว่า

2. อายุ จากการศึกษาตัวแปร "อายุ" จากการวิเคราะห์ ทั้ง 2 ตัวแปร และ 3 ตัวแปร (ตารางที่ 22 และ ตารางที่ 23) พบว่า การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรจะมีความแปรผันไปตามอายุ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ในกลุ่มชายที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรระดับต่ำ จะมีร้อยละของชายที่มีอายุ 34 ปี หรือต่ำกว่ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ 35 - 39 ปี และ 40 ปี หรือสูงกว่า ตามลำดับ โดยความที่

ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นไปในเชิงลบ ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับสูง จะพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอายุ ซึ่งเมื่อนำตัวแปรที่ 3 คือ ตัวแปรการช่วยงานบ้านเข้ามา ร่วมพิจารณา ก็จะปรากฏลักษณะเช่นเดิม กล่าวคือ ในกลุ่มชายที่ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็น ผู้ทำงานบ้านเอง จะมีร้อยละของชายที่มีส่วนร่วมในระดับสูงเพิ่มมากกว่าในระดับต่ำ ซึ่งจากผล การศึกษาดังกล่าวมาก สามารถสรุปได้ว่า ชายที่มีอายุสูง จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า ชายที่มีอายุต่ำกว่า

3. ระยะเวลาสมรส ผลการศึกษาตัวแปรระยะเวลาสมรส ในระดับ 2 ตัวแปร (ตารางที่ 24) พบว่า ในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับต่ำ จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระยะเวลาการ สมรส กล่าวคือ ในกลุ่มชายที่มีระยะเวลาสมรสต่ำ จะมีร้อยละมากที่สุด และจะมีร้อยละต่ำที่สุดใน กลุ่มชายที่ระยะเวลาการสมรสสูง ส่วนในกลุ่มที่มีส่วนร่วมในระดับสูง พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก กับระยะเวลาการสมรส กล่าวคือ ร้อยละของชายที่มีระยะเวลาสมรสสูงจะมีมากที่สุด และจะมี ร้อยละลดลงตามระยะเวลาสมรสที่ต่ำลง ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ ได้กล่าวไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำตัวแปรการช่วยงานบ้าน (ตารางที่ 25) พบว่า แบบแผนความสัมพันธ์ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม ทั้งในทุกกลุ่มของการช่วยงานบ้าน โดยความ สัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และก็ยังคงพบในลักษณะเดิมว่า ในกลุ่มชายที่ ช่วยงานบ้านเป็นประจำ หรือเป็นผู้ทำงานบ้านเอง จะมีร้อยละเพิ่มขึ้น กว่าในระดับ 2 ตัวแปร ซึ่งแสดงว่า ชายจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้นตามการช่วยงานบ้านที่มากขึ้น ซึ่งจากผล ทั้งหมดสรุปได้ว่า ชายที่มีระยะเวลาการสมรสสูง จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า ชายที่ มีระยะเวลาการสมรสที่ต่ำกว่า

4. ผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก ประสพการณ์ของชายที่เป็นบิดาในวัยเด็ก ก็มีสำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรด้วย ซึ่งจากผลการศึกษาในระดับ 2 ตัวแปร (ตารางที่ 26) พบว่า การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร จะมีความแปรผันตามตัวแปรผู้ ดูแลบิดาในวัยเด็ก โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย ที่ ชายที่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระดับต่ำ และปานกลาง พบว่า ชายที่ไม่มีบิดามีส่วนเลี้ยงดู ในวัยเด็ก จะมีร้อยละมากกว่าชายที่มีบิดาเป็นผู้เลี้ยงดูในวัยเด็ก ในขณะที่ กลุ่มชายที่มีส่วนร่วม

ในระดับสูง พบว่า ชายที่มีบิดามีส่วนเล็งงดูในวัยเด็ก จะมีร้อยละมากกว่า ชายที่ไม่มีบิดาเป็นผู้เล็งงดูในวัยเด็ก และเมื่อนำตัวแปรระดับการศึกษาเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย พบว่า ในกลุ่มชายที่มีระดับการศึกษาสูง จะพบว่า ร้อยละของชายที่มีการเล็งงดูบุตรในระดับสูง จะมีร้อยละที่สูงขึ้นและมากกว่าในระดับต่ำ ซึ่งแม้ว่าแบบแผนความสัมพันธ์ยังคงเป็นไปในลักษณะเดิม โดยความสัมพันธ์เป็นไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็จะแสดงให้เห็นว่า ชายจะมีแนวโน้มในการเล็งงดูบุตรมากขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน และเมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์จำแนกหมู่ พบว่า ค่าความสามารถในการพยากรณ์ลดลง (พิจารณาค่า η 0.09 เหลือ β 0.07) ซึ่งก็น่าจะแสดงว่า ตัวแปรผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก ในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการเล็งงดูบุตร จะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงตามอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ เมื่อนำเข้ามาร่วมพิจารณาดู โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 95 แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่ได้ ทั้งจากการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้และการวิเคราะห์จำแนกหมู่ ก็น่าจะสรุปได้ว่า ชายที่มีบิดามีส่วนร่วมในวัยเด็ก จะมีส่วนร่วมในการเล็งงดูบุตรมากกว่าชายที่ไม่มีบิดาเล็งงดูในวัยเด็ก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีตารางไขว้ โดยใช้วิธี การวิเคราะห์แบบตารางไขว้ และสถิติไคสแควร์

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ตามสมมติฐาน	นัยสำคัญทางสถิติ	
		ความสัมพันธ์ ของ 2 ตัวแปร	ความสัมพันธ์ เมื่อ มีตัวแปรคุม
ลักษณะทางเศรษฐกิจ			
1. อาชีพ	X	-	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเลย - หรือช่วยบ้าง ช่วยเป็นประจำ - หรือเป็นผู้ทำเอง
2. อาชีพของภรรยา	/	*	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเลย - หรือช่วยบ้าง ช่วยเป็นประจำ - หรือเป็นผู้ทำเอง
3. สถานภาพการทำงาน	X	*	อาชีพของภรรยา ทำงานนอกบ้าน * ทำงานที่บ้าน *

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ตามสมมติฐาน	นัยสำคัญทางสถิติ	
		ความสัมพันธ์ ของ 2 ตัวแปร	ความสัมพันธ์เมื่อ มีตัวแปรคุม
4. สถานภาพการทำงาน ของภรรยา	/	*	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเหลือ - หรือช่วยบ้าง ช่วยเป็นประจำ - หรือเป็นผู้ทำเอง
5. รายได้ของครัว เรือน	/	-	แบบของครัวเรือน แบบขยาย - แบบเดี่ยว -
ลักษณะทางสังคม			
1. ระดับการศึกษา	/	*	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเหลือ * หรือช่วยบ้าง ช่วยเป็นประจำ * หรือเป็นผู้ทำเอง
2. แบบของครอบครัว	/	-	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเหลือ - หรือช่วยบ้าง ช่วยเป็นประจำ - หรือเป็นผู้ทำเอง

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ตามสมมติฐาน	นัยสำคัญทางสถิติ	
		ความสัมพันธ์ ของ 2 ตัวแปร	ความสัมพันธ์เมื่อ มีตัวแปรคุม
3. การช่วยงานบ้าน	/	*	จำนวนบุตร 1 คน *
			2 คน *
			3 คนขึ้นไป *
ลักษณะทางประชากร			
1. จำนวนบุตร	/	*	ระดับการศึกษา ต่ำ *
			ปานกลาง *
			สูง *
2. อายุ	/	*	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเหลือ *
			หรือช่วยบ้าง *
			ช่วยเหลือประจำ *
			หรือเป็นผู้ทำเอง
3. ระยะเวลาสมัคร	/	*	การช่วยงานบ้าน ไม่เคยช่วยเหลือ -
			หรือช่วยบ้าง -
			ช่วยเหลือประจำ -
			หรือเป็นผู้ทำเอง

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ตามสมมติฐาน	นัยสำคัญทางสถิติ	
		ความสัมพันธ์ ของ 2 ตัวแปร	ความสัมพันธ์เมื่อ มีตัวแปรคุม
4. ผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก	/	*	ระดับการศึกษา
			ต่ำ -
			ปานกลาง -
			สูง -

- / ความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- X ความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และ ประชากร กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา ด้วยวิธีการ จำแนกพหุ (MCA)

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ตามสมมติฐาน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ	
		ก่อนปรับ	หลังปรับ
ลักษณะทางเศรษฐกิจ			
อาชีพของภรรยา	/	-	-
ลักษณะทางสังคม			
ระดับการศึกษา	/	*	*
การช่วยงานบ้าน	/	**	**
ลักษณะทางประชากร			
จำนวนบุตร	/	-	-
ผู้ดูแลบิดาในวัยเด็ก	/	*	*

- / ความสัมพันธ์เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- X ความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
- * ระดับนัยสำคัญของสถิติ F ที่ 0.05
- ** ระดับนัยสำคัญของสถิติ F ที่ 0.001

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากข้อค้นพบตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการที่ชายที่เป็นบิดา เข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เพียงแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี จากผลงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาก็แสดงให้เห็นว่าบุตรจะมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย และจิตใจที่สมบูรณ์ ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบิดา และมารดาเท่า ๆ กัน ซึ่งจากการสำรวจในครั้งนี้ก็พบว่า ชายที่เป็นบิดานั้น มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับต่ำ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในด้านนโยบาย รัฐควรจัดส่งเสริมบิดาให้เห็นความสำคัญต่อการดูแลเอาใจใส่บุตรมากขึ้น ทั้งนี้ รัฐควรมุ่งเน้นถึงความสำคัญต่อพัฒนาการทั้งทางร่างกาย และจิตใจของบุตรเอง และมุ่งเน้นถึงความสำคัญของเด็กในการพัฒนาประเทศในวันข้างหน้า นอกจากการสนับสนุนจากทางรัฐบาลแล้ว ก็ควรได้รับความร่วมมือจากทางหน่วยงานเอกชนด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในการลาหยุดของชายนั้นมักจะมียกเว้นกว่าผู้หญิง ดังนั้น หน่วยงานเอกชน ควรจะให้มียกเว้นให้มากขึ้น เพื่อการสนับสนุนสถาบันครอบครัวให้มากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

2. จากภาวะทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน ก็จะทำให้ทั้งสามีและภรรยา มักที่จะออกไปทำงานนอกบ้าน ดังนั้น บุตรที่ยังเล็ก หรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสถานรับเลี้ยงเด็ก ตลอดจนถึงโรงเรียนอนุบาล ดังนั้น รัฐควรส่งเสริมให้มีสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาลให้มากขึ้น ตลอดจนถึงการควบคุมคุณภาพของสถานดังกล่าว ทั้งในด้านการดำเนินการ และด้านราคาด้วย ส่วนทางด้านเอกชน ก็ควรส่งเสริมให้เกิดสถานเลี้ยงดูเด็กภายในบริษัท หรือสำนักงานเพื่อเป็นการบริการด้านสวัสดิการแก่พนักงาน และสะดวกต่อการรับส่งด้วยเช่นกัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวก็จะเป็นประโยชน์แก่ บริษัท หรือสำนักงานนั้น ๆ ด้วย เพราะความช่วยเหลือ หรือสวัสดิการด้านนี้ เป็นการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วผลกำไรก็จะกลับคืนสู่เจ้าของหรือหน่วยงานนั้น ๆ และนอกจากนี้ รัฐ และเอกชน ควรจะร่วมมือกันให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูบุตร ไม่ว่าจะเป็นด้านสุนาามัย ตลอดจนถึงสภาวะจิตใจ เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริม หรือกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าว

3. เนื่องจากสภาวะในปัจจุบันนี้ พบว่า การมีบุตรก็เหมือนกับการลงทุนประเภทหนึ่ง

ซึ่งต้องทุ่มเททั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ดังนั้น ควรจะมีบุตรให้เหมาะกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ซึ่งทั้งทางรัฐบาล และเอกชน ควรจะส่งเสริมให้มีแรงจูงใจให้มีประชากร ที่มีจำนวนบุตรที่เหมาะสม โดยการสนับสนุนทางด้านสวัสดิการต่าง ๆ เช่น ถ้าพนักงานมีบุตรไม่เกิน 2 คน จะได้รับลดหย่อนค่าใช้จ่ายทางด้านต่าง ๆ เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าเจ็บป่วยบุตร เป็นต้น และนอกจากนี้ ภาครัฐจะมุ่งเน้นในด้านสวัสดิการเกี่ยวกับบุตรให้มากขึ้น เช่น การลดหย่อนภาษีให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เป็นต้น ซึ่งทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้ดีขึ้นด้วย ดังนั้น หากรัฐเข้ามาจัดการเข้ามาจัดการสิ่งต่าง ๆ ในด้านนี้ ซึ่งจะก่อให้เกิดระบบการทำงานเพื่อเด็ก ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณของบุคลากร และคุณภาพชีวิตของเด็กไทย

ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัยในอนาคต

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้นทั้งในด้าน ปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับทางด้านนี้ มีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวข้อดังกล่าวในปัจจุบันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะมีประโยชน์ในทาง ด้านวิชาการแล้ว ยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติไปสู่กับพัฒนา และยกระดับคุณภาพของสังคมไทย ให้ดีขึ้นอีกด้วย
2. ในการศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาในครั้งต่อไป ควรมีข้อมูล หรือปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ศึกษาในครั้งนี้อยู่ด้วยอีกหลายประเด็น เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการ กินอยู่หรือภาวะอนามัยของตัวบุตรเอง ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของบุตร หรือรายละเอียด เกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ ภายในครอบครัวด้วย ทั้งนี้คาดว่าปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จะช่วยให้เกิด ความเข้าใจ และสามารถอธิบายผลการศึกษาวิจัยได้อย่างชัดเจน และละเอียดยิ่งขึ้น
3. เกี่ยวกับรายละเอียดในด้านพฤติกรรม การเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา ควรจะ สร้างเกณฑ์วัดพฤติกรรมดังกล่าวให้เป็นมาตรวัดที่มาตรฐาน
4. เนื่องจากผลการศึกษาของตัวแปรบางตัว คือ อาชีพ และสถานภาพการทำงานของ ชายจะไม่เป็นไปตามผลงานวิจัย หรือเอกสารต่าง ๆ ที่ผ่านมาในอดีต ดังนั้น ควรทำการศึกษาวิจัย ที่เกี่ยวกับตัวแปรดังกล่าวให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น หรืออาจทำการวิจัยเชิงลึก ทั้งนี้เพื่อสืบค้น สนับสนุน หรือปฏิเสธข้อค้นพบของการศึกษาในครั้งนี้อย่างชัดเจน ทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนให้เกิดความรู้ใหม่ด้วย

5. ควรจะมีการศึกษาวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายในสาขาความรู้ทางด้าน การเลี้ยงดูบุตรของชายให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

5.1 ศึกษาพฤติกรรมการทำงานที่บ้านของชายที่เป็นบิดา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ หรือใกล้เคียงกับพฤติกรรม การเลี้ยงดูบุตรให้มากขึ้น

5.2 ควรศึกษาถึงผลกระทบของการที่บิดาเข้าไปมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมใน การเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดา โดยการศึกษาต้องชี้ให้เห็นถึงข้อดี และข้อเสียของการปฏิบัติ พฤติกรรมนั้น ๆ

5.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ความคาดหวัง ที่มีต่อบุตรของบิดา โดย ที่การศึกษาดังกล่าว จะต้องชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่อบุตรของชายที่เป็นบิดา และความคาดหวังใน อนาคตต่อบุตรด้วยเช่นกัน

5.4 ควรทำการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการให้บริการด้านการดูแลบุตรของสถาน เลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนถึงโรงเรียนอนุบาลต่าง ๆ ทั้งในและนอกกรุงเทพมหานคร ตลอดจนถึงการ ทาบริการที่เหมาะสมกับสถานที่ หรือชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือหรือส่งเคราะห์ได้อย่าง เหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย